

Podpora začínajících učitelů

v České republice v roce 2023

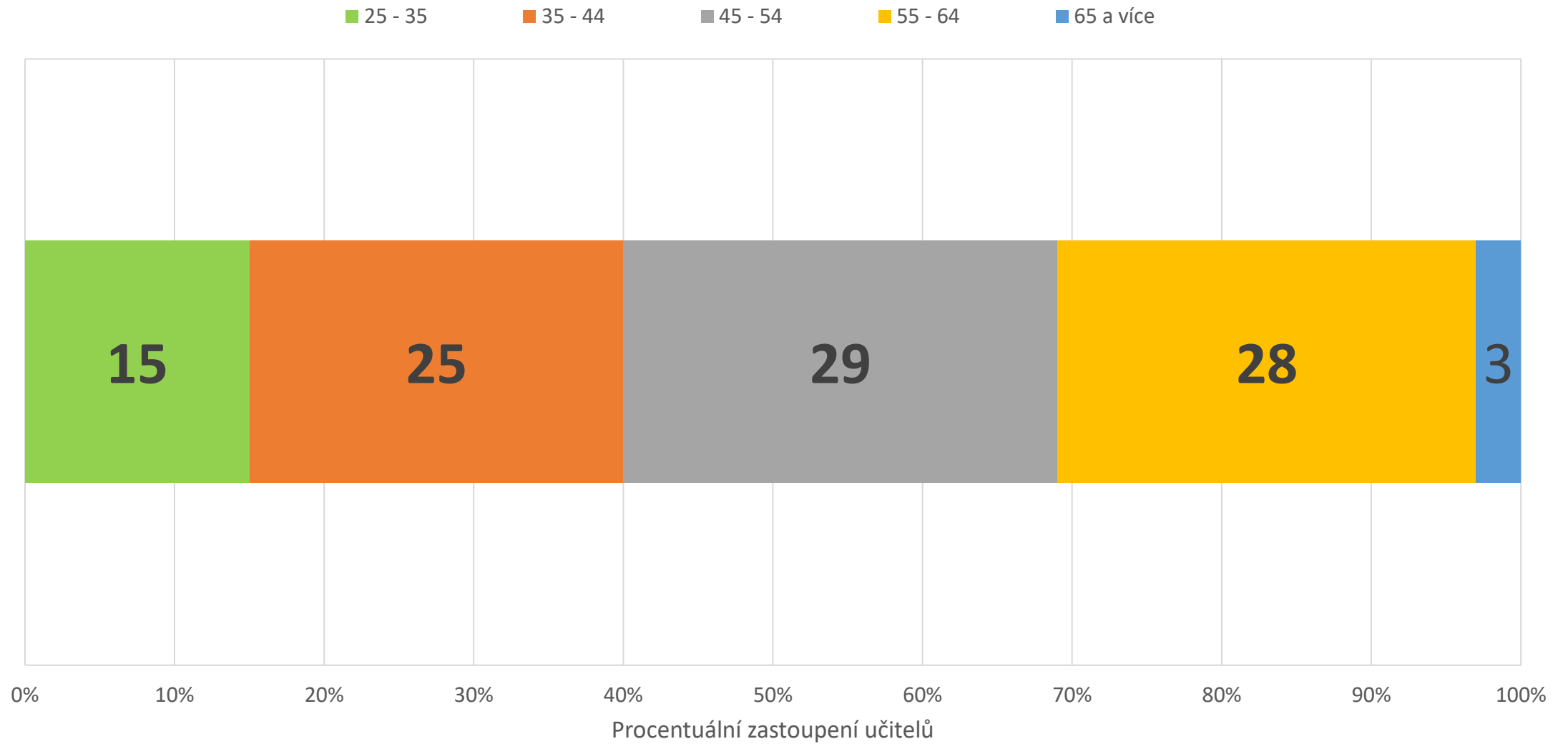
Příručka a projekt

Vytvoření systému podpory pro začínající učitele (PodporaUčitelům)
Development of Support System for Novice Teachers (SupportTeachers)
projekt číslo 2021-1-LV01-KA220-SCH-000024284
v rámci programu Erasmus+ KA220-SCH – Partnerská spolupráce ve vzdělávání

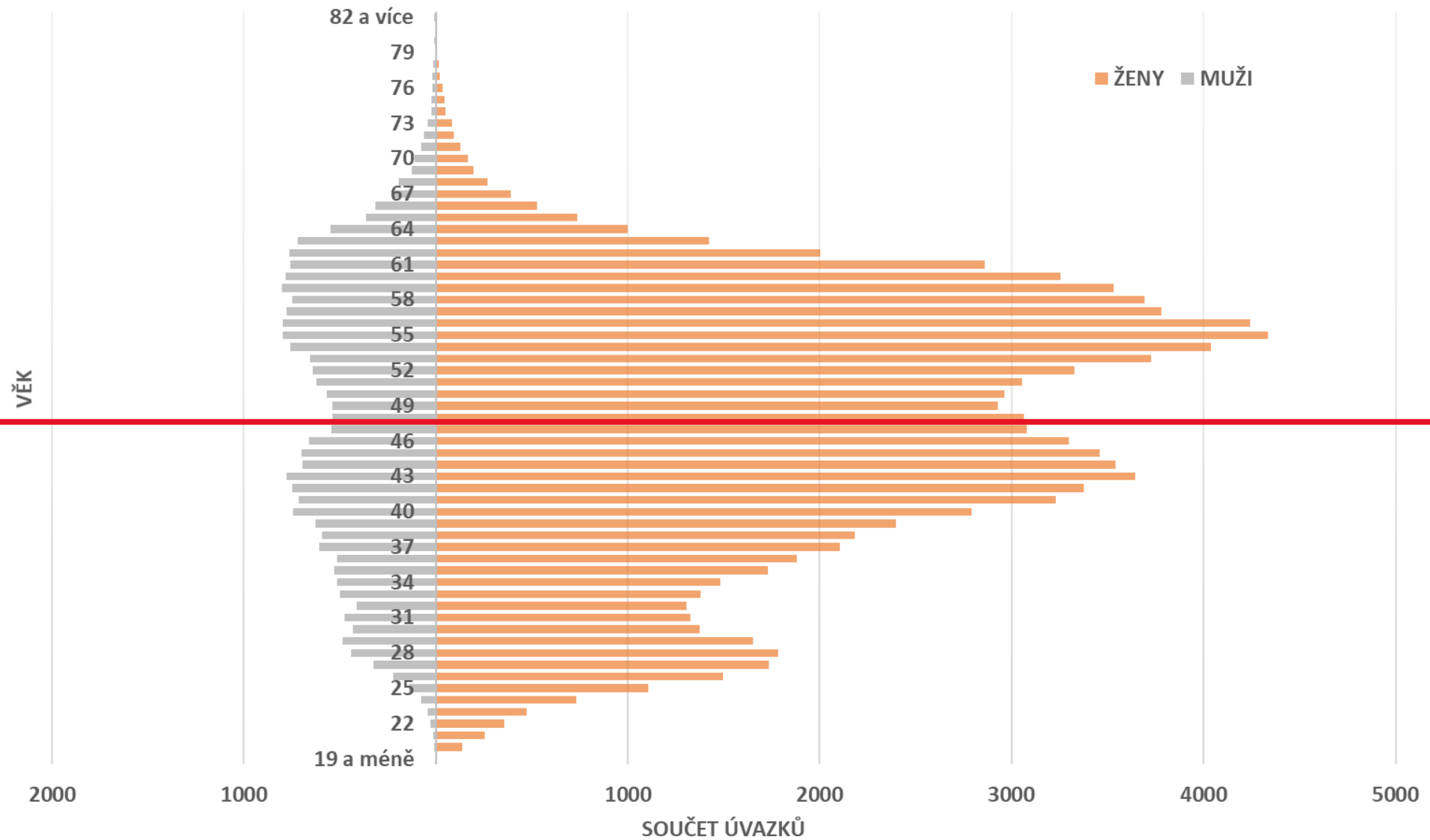
Mgr. Gabriela Tlapová

V blízké budoucnosti může České republice vzniknout problém s nedostatkem kvalifikovaných učitelů*ek.

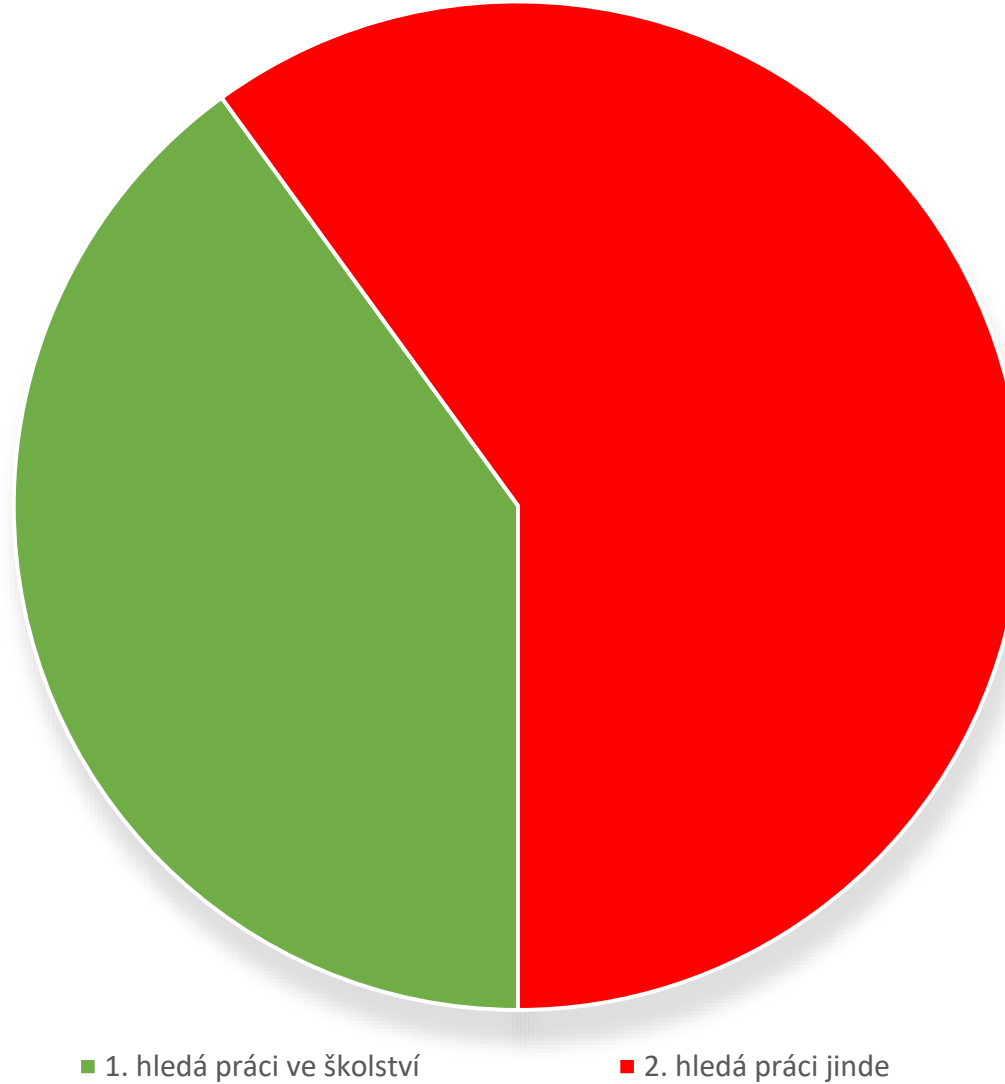
Graf 1: Věkové rozložení učitelstva v regionálním školství (2019)

V blízké budoucnosti může České republice vzniknout problém s nedostatkem kvalifikovaných učitelů*ek.

Graf 2: počty a věk učitelstva v regionálním školství (2019); červeně: věkový průměr

V blízké budoucnosti může České republice vzniknout problém s nedostatkem kvalifikovaných učitelů*ek.

Graf 3: až 60% absolventů pedagogických fakult nehledá zaměstnání v regionálním školství (2017)

Zdroj grafů: Hlavní výstupy z Mimořádného šetření ke stavu zajištění výuky učiteli v MŠ, ZŠ, SŠ a VOŠ z roku 2019.

Učitelé v České republice stárnou a země se snaží přilákat k tomuto povolání mladé absolventy.

... téměř třetina (30,5 %) všech učitelů ve školách je starší 55 let, což bylo v roce 2021 výrazně nad průměrem EU (24,5 %). Stárnutí má neúměrný vliv na základní vzdělávání: v roce 2021 bylo mladších 30 let pouze 7 % učitelů základních škol (EU: 9,6 %). Nedostatek učitelů je patrný zejména v matematice, angličtině, českém jazyce a literatuře, fyzice, strojírenství, telekomunikacích a výpočetní technice (MŠMT, 2019). Podle oficiálních údajů hledalo v roce 2019 téměř 20 % základních škol učitele fyziky déle než rok (MŠMT, 2019). Nabídka absolventů programů odborné přípravy učitelů neodpovídá poptávce a motivace nových učitelů klesá: pouze přibližně polovina (53,6 %) učitelů s méně než pětiletou praxí se rozhodne pro učitelství jako svou první volbu povolání (TALIS 2018). Potenciální učitele odrazují od jejich vysněného povolání již před nástupem na univerzitu různé překážky, jako je finanční situace nebo vnímaná kvalita počátečního vzdělávání učitelů, a přibližně polovina těch, kteří se zapíší do programů odborné přípravy učitelů, se nakonec rozhodne pro jiné povolání (Korbel & Prokop, 2021).

Monitor vzdělávání a odborné přípravy 2023, Katalogové číslo NC-AN-23-002-CS-Q, ISBN978-92-68-06116-9. Dostupné na webu <https://op.europa.eu/webpub/eac/education-and-training-monitor-2023/cs/country-reports/czechia.html>.

Vytvoření systému podpory pro začínající učitele (PodporaUčitelům) Development of Support System for Novice Teachers (SupportTeachers)

Cíle

- 1) Vytvořit rámec systémové podpory pro začínající učitele, který bude založen na potřebách učitelů a na vizích stakeholderů.
- 2) Podpořit začínající učitele a ostatní stakeholdery a poskytnout jim nástroje pro zlepšení systému podpory pro začínající učitele.
- 3) Vytvořit elektronickou příručku pro začínající učitele.

1. fáze projektu: mapování

podzim 2022; n = 185 lidí (133 začínajících učitelů, 52 ředitelů a zřizovatelů škol)

- Jaké je postavení začínajících učitelů?
- Jak dostupný a funkční je systém podpory začínajících učitelů?

- kvalitní praxe při studiu
- plat
- indukce – uvádějící pedagog
- spolupráce kolegů a vedení
- podpora s administrativní zátěží

„... měl jsem uvádějícího kolegu, který se mi věnoval první rok asi hodinu času.“

„... krom učení svých předmětů musím především žáky vychovávat a komunikovat i s jejich rodiči, což je dost vyčerpávající.“

„Od začátku mě podporovali úplně všichni, ovšem naše škola je v tomto ohledu skutečně výjimečná.“

„Hodili mě do vody a porad' si. Uzavřeli sázku, jak dlouho vydržím.“

„Dobří učitelé budou vždy odcházet do 5 let praxe profese, protože pro ně plat nebude dostačující a budou vědět, že pokud chtějí posunout české školství, tak mohou a za více peněz. Jen to nebude ve škole.“

2. fáze projektu: studie

leden 2023

Intervence na operativní úrovni, doc. PhDr. Miluše Vítečková, Ph.D. (Jihočeská univerzita)

Intervence na legislativní úrovni, Mgr. Martin Kaplán (ČMOS PŠ)

Cesta do budoucnosti, PhDr. Jitka Plischke Ph.D., PhDr. Jaroslava Ševčíková, Ph.D. (UPOL)

- definování kompetenčního profilu absolventa (začínajícího učitele);
- systémová podpora provádějících a uvádějících učitelů, a to včetně jejich finančního ohodnocení a profesního rozvoje a podpory;
- propracování systému mentoringu, spolupráce mezi učiteli a konstruktivní zpětné vazby;
- podpora dalšího vzdělávání a kariérního růstu;
- podpora otevřeného komunikativního prostředí školy („týmový duch“);
- personální podpůrná práce ředitele školy.

3. fáze projektu: PŘÍRUČKA

prosinec 2023

Příručka začínajícího učitele (ČMOS, 2023, 94 stran)

1. Rádce a zdroj informací pro začínající učitele
2. Tvořená společně uvádějícími, zkušenými i začínajícími pedagogy
3. Školení v Rize – mezinárodní propojení a práce na příručce
4. Školení na národní úrovni
5. Dostupné online

<https://skolskeodbory.cz/prirucka-pro-zacinajici-ucitele-odkazy-a-materialy>

Kapitola 1 - úvod

„Ne všechno jde zpočátku hladce a může se stát, že se dostaneš do situací, na které se nebudeš cítit připravený/á.“

Příručka obsahuje různé nástroje

Obecné informace

Pracovní list a téma k zamyšlení

Diskuse a zkušenost z praxe

Pamatuj

Odkaz na další zdroje

Moje poznámky

Karolína a její uvádějící učitelka, učitelky ZŠ E. Valenty, Prostějov

Kapitola 2 - Odborná podpora na začátku praxe

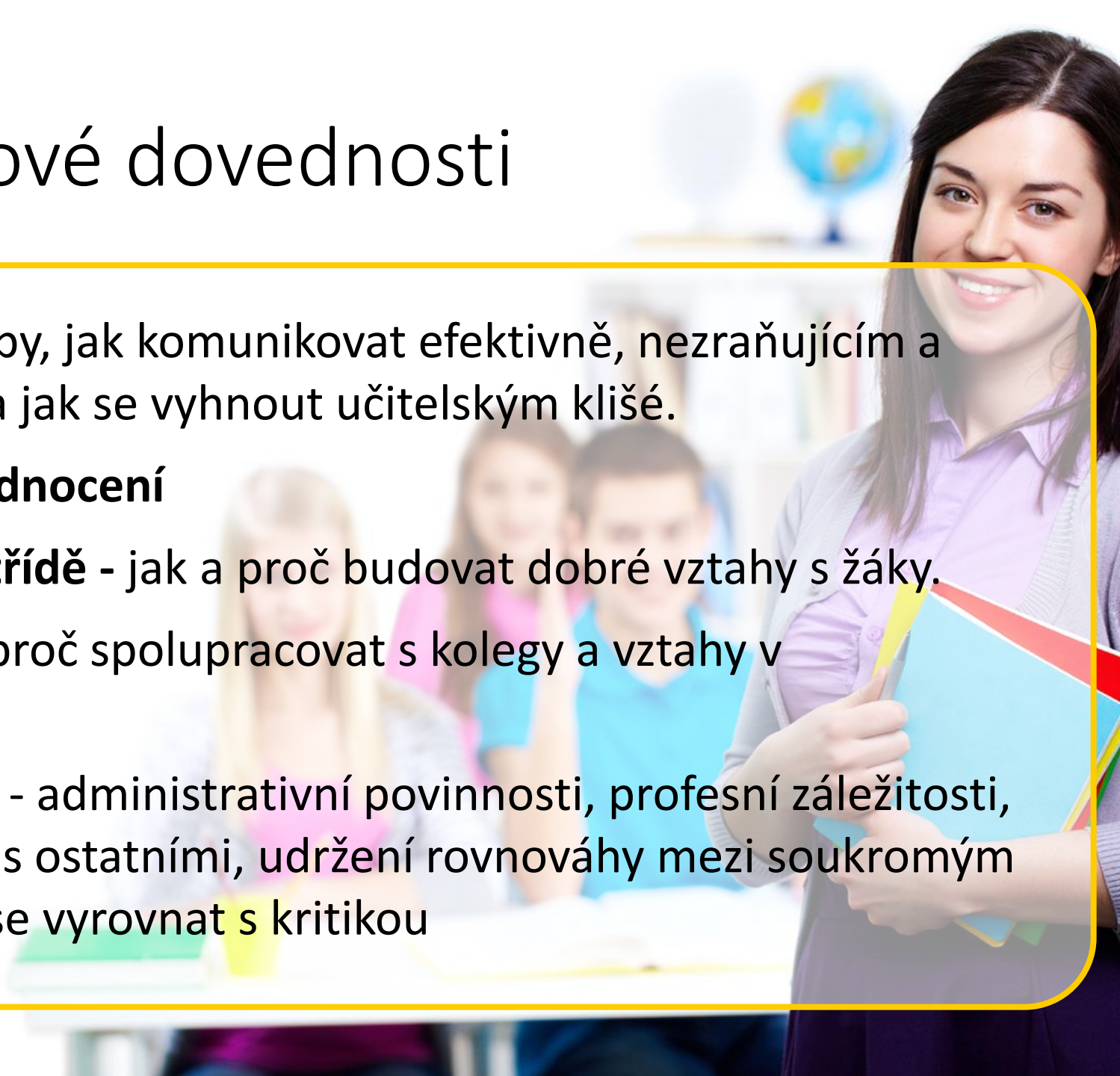
- Definice uvádějícího učitele
- Vztah uvádějícího a začínajícího učitele
- Průběh adaptačního období
- Zpětná vazba

„Pokud je adaptační období dobře vedené, snižuje se míra rizika, že začínající učitel ze školy, nebo profese odejde. Mnoho učitelů opouští profesi právě na jejím začátku. Uvádějící učitelé mohou hrát důležitou roli v tom smyslu, že nováčkům pomohou překonat obtížné začátky a ti pak budou mít tendenci ve škole setrvat.“

Kapitola 3 - Klíčové dovednosti

- **Komunikace je základ** - tipy, jak komunikovat efektivně, nezraňujícím a respektujícím způsobem a jak se vyhnout učitelským klišé.
- **Principy formativního hodnocení**
- **Jak zlepšit atmosféru ve třídě** - jak a proč budovat dobré vztahy s žáky.
- **Učitel není sólový hráč** - proč spolupracovat s kolegy a vztahy v pedagogickém sboru.
- **Výzvy začínajících učitelů** - administrativní povinnosti, profesní záležitosti, komunikace a spolupráce s ostatními, udržení rovnováhy mezi soukromým a profesním životem, jak se vyrovnat s kritikou

Kapitola 3 - Klíčové dovednosti

Jak zvládnout třídu

- Ve třídě si, nejlépe spolu s žáky, stanov jasná vzájemné očekávání
- Energii vkládej do budování pozitivních vztahů
- Pracuj s aktivním zapojením dětí do hodiny
- Nevhodné chování řeš pokud možno v klidu
- Podporuj bezpečné a inkluzivní prostředí
- Reflektuj a upravuj

Kapitola 4 - Práva a povinnosti začínajících učitelů

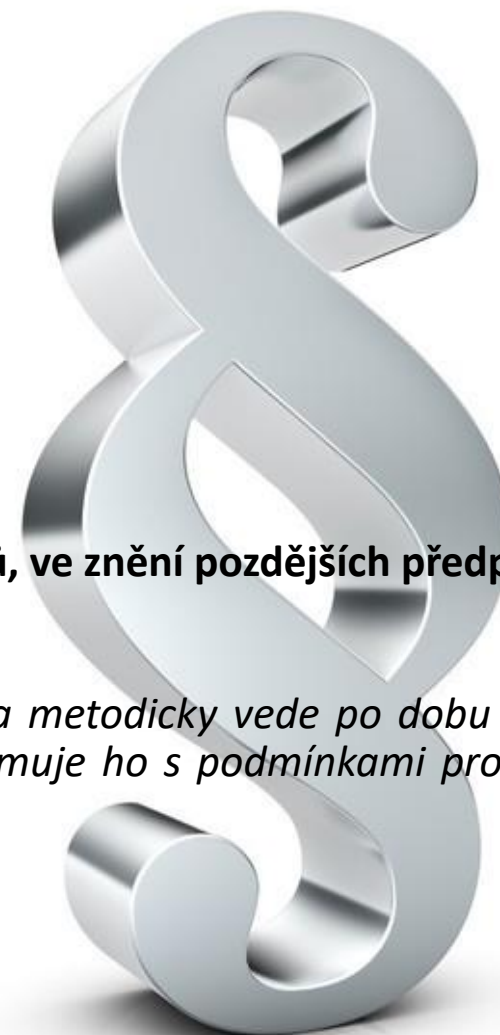
Kdo je začínající učitel?

Na co má začínající učitel právo?

§ 24a a 24b zákona č. 563/ 2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

„Každému začínajícímu učiteli bude přidělen uvádějící učitel, který začínajícího učitele zejména metodicky vede po dobu jeho adaptačního období, průběžně a pravidelně s ním hodnotí jeho pedagogickou činnost a seznamuje ho s podmínkami provozu školy a s její dokumentací.“

- **Pracovně právní minimum**
  - **Příklady z praxe**

Kapitola 5 - Sociální dialog

„Podstatou sociálního dialogu je vzájemná spolupráce za účelem úpravy vzájemných vztahů v oblasti hospodářských, sociálních, mzdových, bezpečnostních, pracovních a dalších podmínek.“

- Kolektivní vyjednávání
- Výhody a rizika sociálního dialogu
- Jak se stát členem odborů a jak založit odborovou organizaci

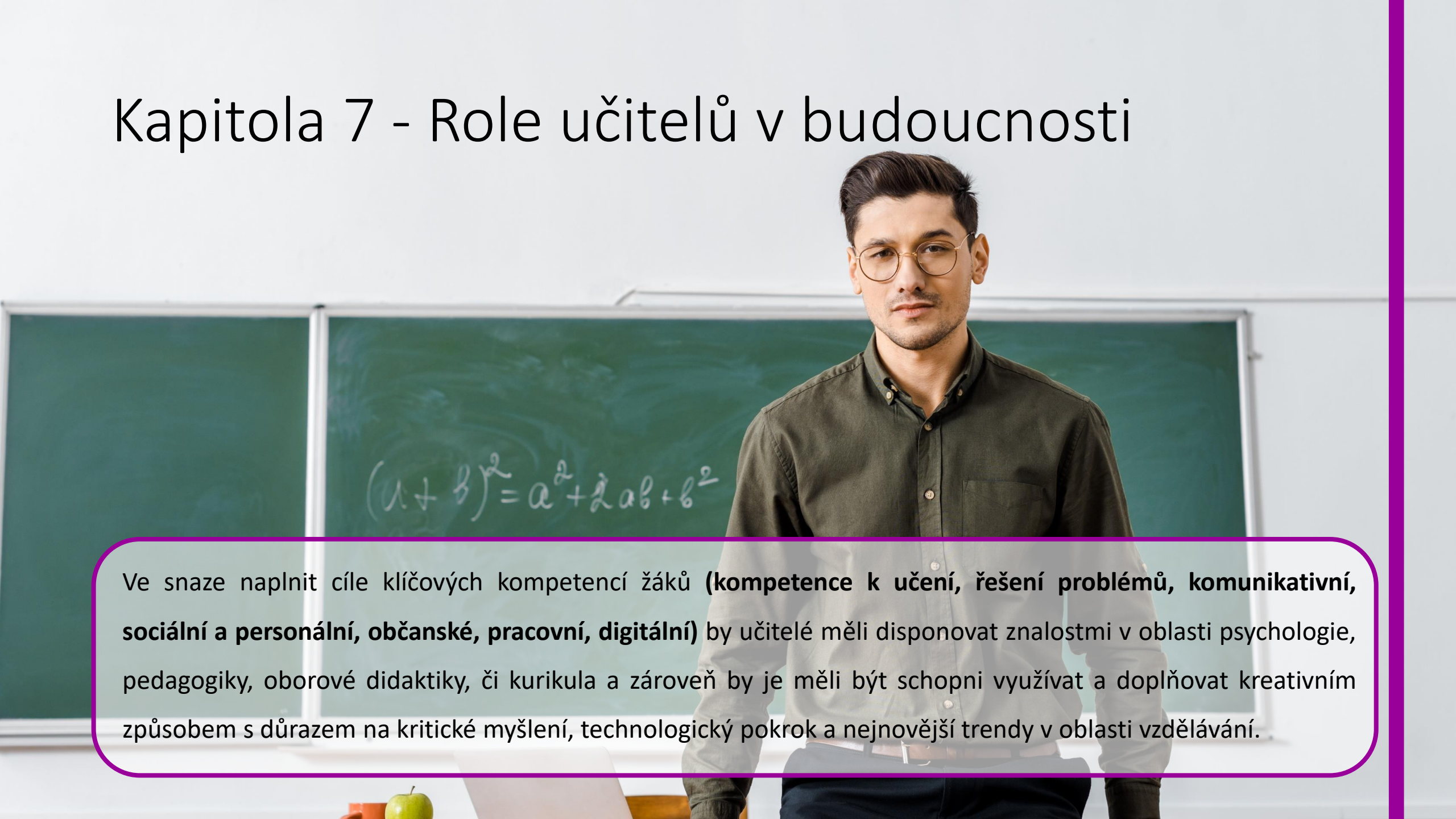

Kapitola 6 - Digitalizace a digitální pracoviště

- Digitální kompetence učitelů
- ICT ve výuce
- Digitální hrozby
- Digitální projekty

Kapitola 7 - Role učitelů v budoucnosti

$$(a+b)^2 = a^2 + 2ab + b^2$$

Ve snaze naplnit cíle klíčových kompetencí žáků (**kompetence k učení, řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanské, pracovní, digitální**) by učitelé měli disponovat znalostmi v oblasti psychologie, pedagogiky, oborové didaktiky, či kurikula a zároveň by je měli být schopni využívat a doplňovat kreativním způsobem s důrazem na kritické myšlení, technologický pokrok a nejnovější trendy v oblasti vzdělávání.

Závěr

1. Najdi si někoho, kdo ti pomůže.
2. Pamatuj na svůj další profesní rozvoj.
3. Neboj se ozvat a brát se za svoje práva.
4. Dělat občas chyby není nic neobvyklého.
5. Mysli i na sebe a nezapomeň odpočívat.
6. ... nezapomeň, že nejsi na všechno sám.

4. fáze projektu: doporučení 2024

- Dostatečné financování resortu školství
- Pregraduální příprava
- Vedení školy
- Kolegiální podpora
- Další vzdělávání

Děkuji za pozornost

Gabriela Tlapová, tlapova.gabriela@skolskeodbory.cz

Prezentace vznikla v rámci projektu programu Erasmus+ KA220-SCH – Partnerská spolupráce na školním vzdělávacím projektu „Rozvoj systému podpory pro začínající učitele“ (Podpora učitelů), projekt č. 2021-1-LV01-KA220-SCH-000024284.

Financováno Evropskou unií. Názory vyjádřené jsou názory autora a neodrží nutně oficiální stanovisko Evropské unie či Evropské výkonné agentury pro vzdělávání a kulturu (EACEA). Evropská unie ani EACEA za vyjádřené názory nenese odpovědnost.